

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Speculum sapientiae

Bonjohannes <von Messina>

[Basel], um 1475

Incipit tabula tocius libri

[urn:nbn:de:bsz:31-315819](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-315819)

depositarius nature unitati impendis. Primiz submersor
es ordinis mundialis. et naturalis legis transgressor. Mun-
di enim ordo et lex nature hoc habet. ut tantum nature dele-
ctato dirigat in plerum. Tu autem perempta et neglecta prole
retortor puerilitatis. in delectatores umbrales transitiua
plurimum semen fundis. Quod plura. Stultissimus quippe
est. qui delectabiliter destruit et tanto dementius. quanto le-
talius qui se perdit. Et hijs digestis quieuit.

Speculum sapientie beati Cirilli episcopi Alias quadriper-
titus apologeticus vocatus. In cuius quidem puerbijs
omnis et totius sapientie speculum claret. **Finit felicitate**

Incipit tabula totius libri/ **E**t primo primi

S emper discere. et in extremis horis semper sapientie stude	i
N ihil sibi homo est sine sapientia	ii
P rudentia vera est que simplicitatis innocentia decorat	iii
D e melioribus rebus est vera providentia. qua suo loco et tem- pore cuncta querat et faciat	iiii
D onec mortalis es time ubique et semper	v
V ide pedem cui tribuas. et in securioribus dubita	vi
S emper cum tuto onere et suavi protectionis iugo passibi- lis perge	vii
T ue spei anchoram in bonis perpetuis tamen fige	viii
E terna dum taxat dilige et nunquam dolebis	ix
U bi multa sunt consilia ibi salus	x
D iligentiori ruminacione omnia digerat priusquam agas	xi
I n omnibus ordinata gravitate procede	xii
A d audiendum velox ad credendum sis tardus	xiii
Q uietem mentis dilige et ocium fuge	xiiii
D ocet loquere/ et custodiam adhibe ligue S is avarus? ubi. xv	xv
D ie voce tenui/ et age actu grandi	xvi
G loriosa est prosperitas moderata	xvii

Remiez spnas / s; vnicuiq; debitū honozē impēdas	xxviii
Esto amic; cūctis / intim; paucis / fidelissim; vniūsis	xix
Vni electissimo tm̄ euz nece sse fuerit pect; crede	xx
Dm̄nem aduersitatem vt vīneas / paciencie te vallet mag namimitas	xxi
Magis semper partem misericordie teneas	xxii
Si quemq; offenderis pauesce semp huiusmodi	xxiii
Cum electo socio pficiscaris aut conuerferis	xxiiii
In cunctis esto compositus	xxv
In bonis summa ostancia te confirmet	xxvi
In bono nomie virtutū tetragono semp fige	xxvii

Incipiunt capla scđi libri de hijs que sūt de ra superbiā

De bono humilitatis et malo superbie	.i.
Contra eos qui supbire incipiōtes inflantur	.ii.
Contra eos qui dignificant se maximis	.iii.
Contra p̄sūptuosos	iiii
Contra audaces	v
Contra supbos qui volūt equi parari deo	vi
Contra appetitum singularitatis	vii
Contra appetitum p̄ncipalitatis	viii
Contra appetitum superbe libertatis	ix
Contra appetitum dominatōnis	x
Contra appetitum dignitatis	xi
Contra appetitum mundane celsitudinis	xii
Cōtra eos qui adepti magnipendūt magna et alta	xiii
Contra eos qui cito adepti rapidam altitudinez glorianē sp̄nentes humiles	xiiii
Contra tumentes ex sciencia	xv
Contra arrogantes ex eloquencia	xvi
Contra superbientes ex amicorum multitudīne quibus ar mas in malū	xvii
Cōtra supbiētes ex robore	xviii
Contra supbientes ex p̄genitorū nobilitate	xix
Contra eos qui superbiunt ex diuicijs	xx

Contra vanigloriosos volentes apparere	xxj
Contra eos qui gaudent tantum videri euz non suis	xxij
Contra apparentes et contrarium existentes	xxiij
Contra pomposos ex magnitudine gratiarum	xxiij
Contra eos qui gloriantur ex carnis specie	xxv
Contra eos qui gloriantur ex vocis claritate	xxvi
Contra eos qui appetunt adulatione laudari	xxvij
Contra eos qui commendat seipso	xxvij
Contra inuidos	xxix
Contra infamatores	xxx

Incipiunt capitula tertiij libri de hijs que sunt contra auaricia

Contra cupientes mundanas diuicias	i
Quod cupidi terrenorum sunt ceci	ij
Ad cupidi quantumcumque habeant sunt paupes	iii
Contra eos qui non sunt contenti cum satis habeant	iiii
De malis que ut plurimum accidunt ex diuicijs	v
Contra eos qui cum dolore diuicijs perditis adhuc laborant ditari	vi
Contra eos qui ex diuicijs acquisitis se putant esse felices	vij
De causa et cura insatiabilis auaricie	viii
Ad melius sit minus egere quam magis habere	ix
Quae sunt vere diuicie	x
Ubi sit curandum ditari	xi
Contra eos qui libenter recipiunt munera	xij
Contra eos qui rapiendo festinant ditari et letantur quantum totius se diuites esse factos	xiii
Contra eos qui se raptis diuicijs plenos esse gaudent	xiiii
Contra eos qui laborare obmittunt et student de rapinis viuere	xv
Contra eos qui ut se ledide viuam rapienda dant operam	xvi
Contra fures qui pluries ibi apprehenduntur ubi latere crediderunt	xvij
Proverbum ostensiuum difference que est inter auarum et liberalem	xviii

Prouerbiū ostensiuū q̄ liberalis dat gratis	xiij
Prouerbiū q̄ liberalis dato beneficio non improperat expl gendo laudem	xx.
Prouerbiū q̄ liberalis omibz quibz potest donat	xxi
Prouerbiū q̄ liberalis granditer donat	xxii
Prouerbiū q̄ liberalis bñficiū debet esse perpetuū	xxiii
Prouerbiū q̄ liberalis velox est ad dandum	xxiiii
Prouerbiū q̄ liberalis hilariter donat	xxv
Prouerbiū contra iniquitatem ingraticudinis	xxvi
Prouerbiū de proprietate grati	xxvii
Incipiūt capla quartel libri de hñs que sunt de luxuriam	
Prouerbiū contra immundicie amatores	i
Contra vmatores deliciarum	ii
Prouerbiū de ualo deliciarum	iii
Prouerbiū q̄ sapiens debet esse temperatus in ybertate nec gule seruire	iiii
Prouerbiū contra amatores vni	v
Prouerbiū contra amatores pinguium	vi
Prouerbiū contra amatores carnalis pulchritudinis	vii
Prouerbiū ad commendatōnem castitatis	viii
Prouerbiū ad laudem virginitatis	ix
Prouerbiū contra amatores venereorum	x
Contra eos qui coitu ad delectatōnem vtuntur	xi

Explicet tabula seu repertorium capitulorum apologeticū
quadripartiti Cirilli.

Appologus est sermo dubius vel fictus de brutis animalibus ad in-
structionem vite humane formatus. Et dicitur ab apolo quod est longum
et logos quod est sermo dubius vel fictus quod sermo legitur a rei veritate
Vel dicitur ab apolo quod est sine et pos quod est posset et logos quod est sermo
quod si sermo sine parte id est sine fundamento. Vel dicitur ab apolo quod
est sub et logos quod est sermo quod si sub voce sermone dicitur intellectu
Vel dicitur a pos quod est iuxta et logos quod est sermo inde appo-
logus. quasi iuxta sermone.